

Prosinec 2019

Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky: přehled výsledků výzkumu

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Projekt „Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky“, byl podpořen v rámci Programu bezpečnostního výzkumu ČR v letech 2015 – 2020 s identifikačním kódem „VI20172019053“. **Projekt reaguje na absenci dat v oblasti indikátorů snižování nabídky drog.**

Z provedených analýz vyplynulo, že **informační systémy** trestní justice (policie, státní zastupitelství, soudy, probační a mediační služba), v nichž se zaznamenávají údaje o registrovaných trestných činech a jejich pachatelích, ve stávající podobě **nejsou pro účely systematického sběru a zpracovávání spolehlivých dat o sekundární drogové kriminalitě (SDK) použitelné.**

Projekt a z něho vzešlá metodika představují **první případ komplexního uchopení problematiky SDK** a návrhu měření její míry a struktury v ČR na národní úrovni.

I když je pojem „sekundární drogová kriminalita“ v českých podmínkách obecně akceptován a používán, z přehledu odborné literatury a dalších relevantních zdrojů vyplynulo jeho nejednoznačné vymezení.

V rámci projektu byl **definován jasně vymezený nový koncept SDK adaptovaný na české prostředí** pojímající fenomén SDK v celé jeho šíři zahrnující 6 hierarchicky uspořádaných kategorií:

1. „Vliv OPL znakem skutkové podstaty“
2. „Opatřovací“
3. „V důsledku užití/užívání OPL“
4. „V souvislosti s užíváním OPL jinou osobou“
5. „Zajištění fungování drogového trhu“
6. „Oběť – uživatel“

Cílem certifikované metodiky, která je hlavním výstupem projektu, je podrobně popsat nový postup pro zaznamenávání SDK. Metodika vychází z poznatků z jednotlivých fází výzkumu a měla by sloužit jako **standardizovaný nástroj pro pravidelný monitoring, vyhodnocování a další zkoumání drogové kriminality, zohledňující specifické prostředí ČR.**

Cílem postupu je zaznamenání údajů o souvislosti registrovaných trestných činů (skutků) s OPL do informačního systému Policie ČR v podobě, jež umožní jejich následné využití ke statistickým účelům prostřednictvím Evidenčně statistického systému kriminality (ESSK). **Metodika** představuje postup sběru dat o SDK v rámci provozování a aktualizace informačního systému ESSK a **je určena pro policisty na základních útvarech, kteří aktualizují informační systém ESSK prostřednictvím informačního systému ETR.**

Metodika tím má přispět k získání podrobnějších a kvalitnějších informací o míře a struktuře SDK. Hlavním přínosem tedy bude **zkvalitnění policejních statistik jejich doplněním o dosud chybějící údaje o SDK a jejich pachatelích.**

Metodika byla navržena tak, aby umožňovala snadné zapracování i případnou úpravu podle aktuálních praktických potřeb PČR jako hlavního uživatele.

Navržený **postup sběru dat byl pilotně ověřen ve dvou regionech.** Cílem pilotního ověření bylo získat podněty a zpětnou vazbu z praxe, pokud jde o formulaci jednotlivých kategorií sekundární drogové kriminality a také postupu jejího zaznamenávání v evidenčním systému Policie ČR, a ověřit použitelnost metodiky ve smyslu její srozumitelnosti a náročnosti při použití. Pilotní ověření neodhalilo **žádné závažnější problémy, které by bránili zavedení sběru dat do praxe.**

Standardizovaný postup sběru a vykazování dat o SDK umožní **přesnější popis a analýzu tohoto fenoménu,** což je nezbytným předpokladem přípravy a **formulace účinnějších trestně politických i praktických opatření** v této oblasti.

Dalším předpokládaným přínosem pravidelného monitoringu SDK na základě výše popsaného postupu je **zvýšení efektivity alokace personálních i finančních zdrojů,** vynakládaných na prevenci a potírání drogové kriminality, v rámci PČR (příp. i dalších orgánů činných v trestním řízení).

Data získaná prostřednictvím metodiky **mají potenciálně velmi široké využití.** Kromě jiného mohou sloužit jako **podklad při přípravě a aplikaci opatření vůči pachatelům drogové kriminality a obecně při formulaci legislativy v oblasti kontroly a prevence kriminality.** Dále budou tato nová data využitelná **v rámci monitoringu indikátorů snižování nabídky OPL** pro účely tvorby a **vyhodnocování protidrogové politiky státu.** Budou **novým zdrojem poznatků pro účely výzkumu** zejm. v oblasti kriminologie a adiktologie či pro **zkoumání společenských nákladů souvisejících s drogami.** Využití najdou i pro **účely vzdělávací,** ať již jde o vzdělávání profesní (Policejní akademie ČR, Justiční akademie) nebo obecné vzdělávání v relevantních oborech (výuka kriminologie, trestního práva, adiktologie atd. na vysokých školách). V neposlední řadě **umožní** nová data o SDK jako součást publikovaných kriminálních statistik **veřejnosti učinit si přesnější představu o rozsahu problému, jaký představuje užívání OPL ve společnosti.**

TEORETICKÝ RÁMEC

Vědecké studie i praxe poukazují na vztah mezi užíváním návykových látek a páčáním trestné činnosti. V České republice se pro drogovou kriminalitu (drug -related crime), tedy trestnou činnost související s užíváním omamných a psychotropních látek, vžilo dělení na primární a sekundární drogovou kriminalitu. Primární drogová kriminalita zahrnuje trestné činy, které přímo postihují neoprávněné nakládání s OPL či šíření jejich užívání (§ 283 – § 287 trestního zákoníku). Sekundární drogovou kriminalitu reprezentují trestné činy, které souvisejí s užíváním OPL jiným způsobem. Jedná se např. o majetkovou trestnou činnost, páchanou uživateli OPL za účelem získání prostředků na nákup drogy, o násilnou či mravnostní kriminalitu, páchanou pod vlivem OPL apod. Na rozdíl od rozsahu a struktury registrované primární drogové trestné činnosti, které lze jednoduše zjistit z běžných statistik kriminality, SDK není systematicky sledována v žádném evidenčním systému, proto její přesný rozsah a struktura nejsou známy. Odhaduje se však, že tento typ kriminality tvoří značný podíl na celkovém objemu registrované trestné činnosti v ČR. Doplnění údajů o rozsahu sekundární části drogové kriminality může významně přispět k přesnějšímu přehledu o rozsahu problému, který užívání OPL představuje.

ÚDAJE O VÝZKUMU

Výzkum byl realizován v letech 2017-2019.

K řešení byly použity standardní metody a techniky kriminologického výzkumu. Stěžejní část tvořilo expertní šetření formou fokusní skupiny a expertní šetření postavené na delfské metodě.

Důraz byl kladen na participativní přístup a spolupráci s uživateli dat a experty v oblasti drogové problematiky.

Hlavním cílem projektu bylo navrhnout nový postup pro zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky za účelem získání realistického a na vědeckých poznatcích založeného odhadu tohoto fenoménu.

Hlavním výsledkem projektu je standardizovaný nástroj k měření sekundární drogové kriminality v podobě certifikované metodiky. Metodika získala certifikaci Policejního prezidia ČR a byla poskytnuta k bezplatnému využití v rámci činnosti policie.

Souhrnná monografie je k dispozici [zde](#).